

3.9.2001

1437/4/01

Ratkaisija: Oikeusasiamies Lauri Lehtimaja

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Pekka Päivänsalo

PÄÄTÖKSEN PERUSTELEMINEN PAKKOKEINOASIASSA

1 KANTELU

A asiamiehenään B arvostelee eduskunnan oikeusasiamiehelle 17.5.2001 saapuneessa kantelukirjoituksessa Imatran kärjäoikeuden kärjätuomarin C:n menettelyä pakkokeinoasiassa.

Kantelun mukaan Imatran kärjäoikeus on kärjätuomari C:n toimiessa sen puheenjohtajana syytteen nostamiselle asetetun määräajan pidentämistä koskevassa asiassa PK 01/101 perustanut 5.4.2001 antamansa päätöksen 01/222 sellaiseen virallisen syyttäjän tekemään hakemukseen, jonka osalta vastaajalle ei ollut varattu tilaisuutta lausua.

Lisäksi A arvostelee Imatran kihlakunnan syyttäjäsoston kihlakunnansyyttäjän menettelyä kirjeeseen vastaamisessa. Kantelun mukaan A ei ole saanut vastausta Imatran kihlakunnan syyttäjäsostolle osoittamaansa 8.5.2001 päivättyyn kirjeeseen.

Tänne toimitetun 22.5.2001 päivätyn lisäkirjeen mukaan asianomainen kihlakunnansyyttäjä on kuitenkin vastannut A:n kirjeeseen 18.5.2001 päivättyllä kirjeellä.

2 SELVITYS

Kärjätuomari C toimitti tänne selvityksen.

3 RATKAISU

3.1 Tapahtumat

Imatran kihlakunnanviraston syyttäjäsoston kihlakunnansyyttäjä toimitti Imatran kärjäoikeudelle 5.3.2001 päivätyn, A:han kohdistuneen hakemuksen syytteen nostamiselle säädetyn määräajan pidentämiseksi (takavarikon voimassaolo) neljällä kuukaudella. Hakemuksen perustelujen mukaan *"A:n on esitutkinnassa epäilty syyllistyneen ampuma-aserikokseen ja häneltä on takavarikoitu kiväärin piippu ja haulikon sisäpiippu (takavarikko 6120/R/12489/TPV/1) 8.11.2000. Koska syyteharkinta ei ennätä valmistua ennen syytteen nostamiselle säädettyä määräaika, pyydän että määräaika pidennetään"*. Hakemuksen mukaan *"A:lle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi tämän hakemuksen johdosta (KKO 1994:83)"*.

Imatran käräjäoikeus kutsui A:n kuultavaksi hakemuksen johdosta 5.4.2001 kello 10.00 pidettävään pakkokeinoasian tuomioistuinkäsittelyyn uhalla, ettei poissaolo estänyt asian ratkaisemista. A ei kuitenkaan saapunut kyseiseen lautamieskokoonpanossa pidettyyn käräjäoikeuden istuntoon, jossa käräjätuomari C toimi puheenjohtajana. Istunto pidettiin käräjäoikeudessa samana päivänä käsitellyn rikosjutun tauolla.

Kihlakunnansyyttäjä esitti istunnossa 5.3.2001 päivätyyn hakemuksensa mukaisen pyynnön. Syyttäjän A:lle lähettämän 18.5.2001 päivätyyn kirjeen mukaan syyttäjä oli tuolloin lisäksi *"tuonut ilmi"* olleensa syyteharkintaan liittyen yhteydessä Inarin-Utsjoen kihlakunnanvirastoon *"muistaakseni siinä merkityksessä, että kartoitan sitä, olisiko juttu mahdollisesti siirtymässä Ivaloon"*.

Imatran käräjäoikeus antoi asiassa 5.4.2001 päätöksen, jonka mukaan syytteen nostamiselle asetettua määräaikaa pidennettiin 8.7.2001 asti. Päätökseen on kirjattu syyttäjän vaatimukset seuraavasti: *"Vaatimus päätöksen liitteenä. Pynnön tekijä on lisäksi ilmoittanut, että Ivalon poliisilta saadun tiedon mukaan takavarikoituja esineitä mahdollisesti tarvitaan siellä, mikä vaikuttaa syyttäjän syyteharkintaan"*. Päätöksen perustelujen mukaan *"takavarikoituja esineitä tullaan mahdollisesti tarvitsemaan Ivalossa käsiteltävässä asiassa, mikä vaikuttaa syyttäjän syyteharkintaan"*.

3.2

Oikeudellinen arviointi

3.2.1

Oikeusohjeet

Suomen perustuslain 21 §:n 2 momentin mukaan käsittelyn julkisuus sekä oikeus tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta samoin kuin muut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeet turvataan lailla.

Pakkokeinolain 4 luvun 11 §:n mukaan takavarikko on kumottava niin pian kuin se ei ole enää tarpeen. Takavarikko on kumottava myös, jollei syytettä sen aiheuttaneesta rikoksesta nosteta neljässä kuukaudessa esineen takavarikoimisesta. Tuomioistuin saa pidättämiseen oikeutetun virkamiehen edellä tarkoitettuna määräaikana tekemästä pyynnöstä pidentää tätä aikaa korkeintaan neljäksi kuukaudeksi kerrallaan.

3.2.2

Kannanotto

Korkein oikeus on jo ennen 1.8.1995 voimaan tullutta perusoikeusuudistusta antamassaan ennakkopäätöksessä (KKO:1994:83) katsonut, että sille, jota takavarikko koskee, on syytteen nostamista koskevaa määräaikaa pidennettäessä jo lainkäytön yleisten periaatteiden perusteella varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Nykyisin tällainen kuulemisvelvollisuus voidaan johtaa myös suoraan oikeusturvaa yleisesti sääntelevästä perustuslain 21 §:n 2 momentista.

Tässä asiassa ei kuitenkaan mielestäni ole kysymys siitä, että käräjäoikeus olisi laiminlyönyt varata A:lle tulla kuulluksi häntä koskevassa asiassa. A oli asianmukaisesti kutsuttu saapumaan asian käsittelyyn.

Sen sijaan on kysymys siitä, että käräjäoikeus ei ole hakemuksen johdosta antamaansa ratkaisua perustellessaan menettänyt asianmukaisesti. Kihlakunnansyyttäjä ei ollut esittänyt asian tuomioistuinkäsittelyssä mitään uutta vaatimusta tai perustanut aikaisempaa vaatimustaan uusiin seikkoihin. Viittaus Ivalon poliisin kanssa käytyihin keskusteluihin oli ilmeisesti tarkoitettu vain jonkinlaiseksi taustatiedoksi tuomioistuimelle. Käräjäoikeuskaan ei ole päätökseen kirjattujen syyttäjän vaatimusten perustella ymmärtänyt syyttäjän ilmoitusta Ivalon poliisin kanssa käydyistä keskusteluista uudeksi vaatimukseksi.

Vaikka A:n oikeusturva ei siten olisikaan vaatinut hänen kuulemistaan syyttäjän istunnossa esille ottamien uusien seikkojen johdosta, on kuitenkin selvää, ettei päätöstä asiassa olisi saanut perustaa tähän syyttäjän esittämään uuteen "taustatietoon", niin kuin nyt näyttää tapahtuneen. Käräjäoikeuden perusteluista ei myöskään selviä, miten se seikka, että takavarikoituja esineitä mahdollisesti tultiin tarvitsemaan Ivalossa, olisi vaikuttanut syyttäjän syyteharkintaan ja siten muodostanut perusteen määrääjän pidentämiselle.

Käräjätuomari C on tältä osin todennut selvityksessään seuraavasti: *"Kun syyttäjä oli, esitettyään kirjallisen hakemuksen mukaisen pyynnön, maininnut myös Ivalon poliisilta saamastaan tiedosta koskien takavarikoituja esineitä, on tämä maininta, johtuen ilmeisesti kiireestä saada asia pois ja päästä jatkamaan rikosjutun käsittelyä, tullut päätökseen ja myös sen perusteluosaan. Perusteluksi olisi riittänyt, ja näin on kyllä tarkoitettukin, että syyttäjän syyteharkinta oli kesken"*.

Kysymys on siten ollut käräjätuomarille kiireen vuoksi tapahtuneesta erehdyksestä. Kun menettely ei kuitenkaan ole loukannut A:n oikeusturvaa eikä virheellisistä perusteluista ole ilmeisesti aiheutunut A:lle mitään todellista vahinkoa, katson, ettei kantelu anna minulle aiheutta muuhun kuin että kiinnitän käräjätuomari C:n huomiota huolellisuuteen pakkokeinoasioissa annettavien päätösten perustelemisessä.

Siltä osin kuin kantelussa arvostellaan kihlakunnansyyttäjän menettelyä kirjeeseen vastaamisen osalta totean, että asia on tänne toimitetusta lisäkirjeestä ilmenevin tavoin sittemmin korjaantunut A:n toivomin tavoin.

3.3

Toimenpiteet

Kiinnitän Imatran käräjäoikeuden käräjätuomarin C:n huomiota huolellisuuteen pakkokeinoasioissa noudatettavien päätösten perustelemisessä. Tässä tarkoituksessa lähetän jäljennöksen tästä päätöksestäni C:lle. Jäljennös siitä lähetetään tiedoksi Imatran käräjäoikeuden laamannille.

Kantelukirjoituksen liitteet palautetaan oheisena.